№ 91 Շաբաթ Օգոստոսի 16 1886 Շաբաթ Օգոստոսի 16 № 91

ՏԱՍՆ ԵՒ ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ. Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Նիժնի-Նօվգօրօդից. Նամակ Ղուբայից. Նամակ խմբագրին. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հայդըբէրգի համալսարանի հինգհարիւրամեակի տօնախմբութիւնը. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՕՐՕԴԻՑ

—

Օգոստոսի 2-ին

Նիժնայի տօնավաճառը ըստ սովորականին սկսված է արդէն յուլիսի 15-ից, սակայն դեռ ևս առևտրական յայտնի շարժողութիւններ չը կան: Առհասարակ այս տարի անցեալներից աւելի թոյլ է առևտուրը.—փողներ շատ քիչ լինելու պատճառով շատ ապրանքների առ ու ծախսի գները դեռ ևս որոշ աստիճանի վրա չեն կանգնած—մաղանդա—չեն դառած: Ապրանքներ բերված են առհագին քանակութեամբ, ՚ի թիւս դոցա և կովկասեան գինի, նաւթ, հում կաշի, մազեղէն և այլն. համեմատաբար վերջին երկու մթերքների առևտրում քիչ շարժումն կայ:

Ներկայիս առևտրի թուլութեանը աւիթ են տալիս նաև յայտնի առևտրական տների շատ զգուշաւոր և սահմանափակ կրեդիտ բաց թողնելը. առհասարակ վերջին տարիներիս առևտրական կրիզիսի պատճառ եղող հանգամանքների մի մասն էլ այդ դէպքին պէտք է վերաբերել: Փոքր առևտրական քաղաքների վաճառականների իրանց պարտքերի անկանոն վճարելը հետևանք է դառնում շատերի ևս կրեդիտի պակսելուն և ընդհանրապէս առևտրի անկմանը. ուստի տեղիս առևտրական տները այդ թշուառութեան առաջն առնելու համար զանազան միջոցների են դիմում, ի հարկէ ո՛չ ընդհանուր առևտրականութեան, այլ սեպհական մասնաւոր շահերը ի նկատի ունենալով:

Այդ իսկ նպատակով ներկայումս Մօսկվայի և Պետերբուրգի յայտնի ֆիրմաների համաձայնութեամբ և կարգադրութեամբ կազմվում է մի արտելական ընկերութիւն, որի նպատակը կը լինի ռուս, առաւելապէս մանուֆակտուրական, արդիւնաբերութիւնը վաճառահանել բոլոր նահանգական և առևտրական գաւառական քաղաքներ. ընկերութիւնը ամեն քաղաքում կունենայ իր սեպհական ամբարները ընկերութեան անդամների հսկողութեան ներքոյ, որտեղ կը ստացվեն Ռուսիայի բոլոր արդիւնաբերական պառուղները կօմմիսիայով վաճառելու համար: Ընկերութեան կենտրօնական կառավարութիւնը որոշված է Պետերբուրգում, իսկ Մօսկվան կը լինի կենտրօն ապրանքները ամեն կողմերից ստանալու և հարկաւոր քաղաքները փոխադրելու համար և այդպիսով ռուս արդիւնաբերողները կը կապեն միմեանց հետ իրանց շահերը և յարաբերութիւն ունենալով ընկերութեան հետ, որին ծախած ապրանքների համար կօմմիսիա կը նշանակեն 30—40%, բոլորովին ապահովացրած կը լինեն իրանց ստանալիքը, որովհետև այդ ընկերութիւնը կազմված լինելով յայտնի կօմերսանտներից, բացի միւս առաւելութիւնները, իր գործունէութեան համար նշանաւոր դրամական գրաւական է ներկայացնում: Ընկերութեան կանօնադրութիւնը արդէն կազմված և համարեա բոլոր վաճառական քաղաքներից ընդունելութիւն գտած է, և շատ շուտով կը ներկայացվի ֆինանսական մինիստրութեան հաստատութեանը:

Նու այդպիսով չի անցնի երկար ժամանակ և մենք կը տեսնենք, որ վաճառականութիւնը, փոքր քաղաքներում մանաւանդ, կը դառնայ մօնօպօլիա. բոլոր առևտուրը կանցնի այդպիսի ընկերութեանց ձեռքը և մանաւանդ մեր կողմերի խեղճ վաճառականները, որոնք մեր հարուստ երկրի բնական բերքերի արդիւնաբերութեան մասին երբեք չեն մտածել, չեն հոգացել, այլ բոլորն էլ պատրաստ արդիւնքների են սպասում, որ ստանան ուրիշներից, նրանց համար մշակութիւն անեն, նրանց օգտին ծառայեն, ծախեն, իսկ ահա վերոյիշեալ պէս մի դէպք պատահած ժամանակը ձեռները ծալեն գլուղ նստեն,—շուտով անկատես կը լինեն իրանց անկմանը, որի վերականգնելուն գուցէ դեռ երկար ժամանակ ոչինչ միջոց չը կարողանայ օգնել:

Մեր մամուլը միշտ ողբացել է Կովկասի վաճառականի դժբաղդ ապագան. քարոզել է պարապել իր երկրի հում մթերքների արդիւնաբերութեամբ, որը ինչքան էլ քիչ շահաւէտ լինի, սակայն մշտնջենապէս հաստատ հիմքերի վրա կը լինի կանգնած: Բայց, դժբաղդաբար, այդ աղաղակը Կովկասի ոչ մի տեղում արձագանք չը գտաւ, որովհետև մերոնք հեռուն չեն տեսնում և աւելի հեշտն ու հրապուրիչն են նկատում. «Ինչ բան ունենք գլուխներս ջանջալի դցել, գործատուն հիմնել, ղալմաղալ քաշել,—հազիր պատրաստած ապրանքները հանգիստ, անհոգ կերպով ստանում ենք և ձեռներս ծալած սպասում, մուշտարին երբ գալիս է վաճառում ենք և յայտնի շահը ընտանում»,—մտածում են մերոնք: Այո, շատ իրաւացի և խելօք է, իսկ և իսկ ծոյլ մարդու փեշակ է, սակայն, դժբաղդաբար, ահա գործել, աշխատել ուզողները նկատում են և այդ հեշտ աշխատանքը և վճռում.—«Ինչու թողնենք կովկասցին հեշտ կերպով մեր ապրանքից փող աշխատէ, հազիր մենք համ կարդիւնաբերենք, համ էլ այն կողմերում խանութներ բանանք, ծախենք և երկու կողմի աշխատանքն էլ մեզ կը մնայ:»

Տօնավաճառը այժմս փայլում է մի նոր առևտրական հոյակապ փայտէ շինութիւնով.—անցեալ տարի այստեղ հիմնված էր գիւղատնտեսական ցուցահանդէս, այժմս այդ ահագին շինութիւնը դարձրած են առևտրի պասաժ, ուր հիմնված են 127 խանութներ, թէև տախտակեայ ու փոքրիկ, սակայն շքեղ տեսքով. բոլոր խանութները դեռ մինչև տօնավաճառը սկսելը արդէն վաղուց բռնված էին մանրածախս վաճառականներից: Այդ շինութեան մէջ տեղը շինած է երաժշտական օրկէստր, որտեղ ամեն օր, մինչև տօնավաճառի վերջանալը, կէսօրից յետոյ ժամի 4-ից մինչև 10-ը նուագում է Մօսկվայից բերած երաժշտական խումբը, որը և ստանում է վարձ 1,500 ր.: Շինութիւնը ամբողջովին լուսաւորվում է էլէկտրական լուսաւորութեամբ, որ ամեն մի խանութին նստում է 50 ր.:

Այստեղ են տեղաւորված նաև «Գլաւնի դօմ» անուանված տան վաճառականները, որովհետև այն տունը հնացած լինելով, աջող միջոց են համարած քանդելու և նորը կառուցանելու. ինչպէս լսվում է այդ տունը դանձարանը նուիրում է վաճառականութեանը, որ վերջինս իր հաշւով կառուցանէ և ինքն օգտվի նրանով: Շինութեան նախահաշիւը հասնում է մօտ ութ հարիւր հազարի, և ենթադրվում է վերջացնել ոչ վաղ քան երեք տարում:

Միւս հարկաւոր առևտրական տեղեկութիւններ գուցէ միջոց կունենամ ապագայ ժամանակումս հաղորդել:

Տեղս եղանակն անձրևային է և օդի տաքութիւնը բարեխառն է:

Յ. Ս.

ՆԱՄԱԿ ՂՈՒԲԱՅԻՑ

—

Օգոստոսի 6-ին

Անվերջանալի նիստ ու ժողովներից յետոյ, որոնց մէջ վիճաբանութիւնների առարկայ էր դարձել տորոնի հարցը մեր քաղաքում, վերջապէս այսօր անշուշտ հաստատվելու է նոտարի մօտ պայմանագիրը տորոնատէրերի և տորոն առնողների մէջ: Իմ նամակներում «Մշակին» հաղորդել եմ բոլոր իրողութիւնները, որոնք տորոնի հարցի մէջ կատարվել են և կատարվելու են յետոյ, համաձայն իրանց տուած պայմանաթղթերի: Մնում է այստեղ միայն ցանկալ բարի ապագայ այդ մեծ գործի վախճանի համար, որի հետ անմիջապէս կապված է մեր գաւառի տնտեսական և նիւթական դրութիւնը: Ցանուն այդ ընդհանրական շահանպատակ գործի ամենքիս փափագն է, որ այդ գործը վերադարձնի մեզ ապագայում այն գեղեցիկ անցեալը, որից յետոյ ձախորդութեան վիճակի մէջ ենք ընկել: Այդ ցանկալի է և բարեմաղթելի: Հաշւում են, որ 1/4 պուդ ալիզարինը հաւասարվում է մի պուդ տորոնին: Համեմատած վերջինիս արժան գինը և պնդակազմ գոյնը ալիզարին ներկի հետ,—բարւոք պիտի համարեն գործածելու տորոնը Ռուսաստանում, քանի որ նրա գործածելու մէջ կան և ներքին կառավարչական առանձին շահեր, օգուտներ, որոնք հասկացվում են նրանով, որ տորոնը, այդ արդիւնաբերող մթերքը բունելով Կովկասում,—Ռուսիան կարող է մթերքի արտահանող դառնալ և որքան տորոնը բարելաւ կատարելագործվեցաւ, գուցէ պահանջ լինի և օտարազգիների համար ձեռք բերելու և առնելու այդ ապրանքը: Որքան նա ինքն ըստ ինքեան կարող է ահագին շահեր տալ Ռուսաստանին, դա դժուար չէ հասկանալու և հեռու չեն պարզ ապացոյցները: Խօսել գործի համար, որը պսակում է իր ձեռնարկութիւնը յաջողութեամբ, աւելորդ չէ: Հարկաւոր էր միայն փորձը գործի մէջ և նա ցոյց կը տար այդ գործի խկութիւնը, կատարելութիւնը:

Յայտնի է, որ Ղուբա ունի լաւ հողեր, ուր բուսականութիւնը, պտղաւէտութիւնը վերադասելի են ուրիշ գաւառներից: Տորոնի անկման ժամանակից յետ երկրագործները պարապվում են ցորեն, գարի և այլն ցանելով: Արդիւնաբերութիւնը բաղկանում է և ընկոյզից, ընկգափայտից, խնձորից, տանձից, չորացրած տանձից, չորացրած սալորից և մասամբ չերամապահութիւնից: Առաջին մթերքները արդիւնահանվում են Բագու, Բաթում, իսկ միւսները Ռուսաստան: Երկու տարի է, որ մեծ առատութիւն կայ այստեղ ցորենի և մրգեղէնների: Չը լսված և չը տեսնված արժան գնով են ծախվում:

Ձկնորսութիւնը պարապվելու մի միջոց է դարձել այստեղ: Միխայլօվսկայա ծովեզրեայ գիւղում պարապվում են ձկնորսութեամբ: Այդ գիւղը հիմնեցին Խարկօվի և Աստրախանի նահանգներից գաղթած ռուս գիւղացիք, որոնք մեծ հարստութեան են հասել, գիւղը գեղեցկացրել և մեծացրել են: Բացի ձկնորսութիւնից նրանք պարապվում են և երկրագործութեամբ: Մինչ օրս էլ գաղթում են այստեղ Ռուսաստանից գիւղացիներ և խնդրում են, որ իրանց հողեր տան վարելու, ցանելու համար և իրանց բնակվելու համար գիւղեր հիմնելու: Դրա համար արդէն դիմել են Կովկասի կառավարչապետին, որը դիմել է պետական կայքերի մինիստրին, որպէս զի Ղուբա գաղթած ռուս գիւղացիներին հողեր ստանալու արտօնութիւնը տրվի, բայց մինչ օրս դեռ չեն վերջացել սահմանաչափ գործերը, որոնք վէճերի մէջ են և գուցէ կը տան արտօնութիւն գիւղացիներին միայն այդ գործերը վերջանալուց յետոյ:

Շտապում եմ հաղորդել ձեզ, որ օրերումս Մօսկվայից յայտնի Մօրօզօվ վաճառականը հեռագրել է այստեղ թէ տորոնի վերաբերեալ պահանջ չը կայ Մօսկվայում:

Մ. Ս.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Ալէքսանդրապօլ, 6 օգոստոսի

Խնդրում եմ ձեզանից զետեղել ձեր պատուական լրագրի մի անկիւնում այս գրութիւնս, իբրև պատասխան «Մշակի» 79-դ համարի մէջ հոգաբարձու Ս. Պոպովեանցի տպված գրպարտական նամակին:

Ես սպասում էի թշնամիներիս նենգութեամբ և խարդախութեամբ ինձ վրա բացված դատի վերջանալուն, որ մանրամասնօրէն գրէի այն բոլորը, ինչ որ կատարվեցաւ 1885—86 ուսումնական տարիների ընթացքում Աստրախանի օրիորդաց ուսումնարանի մէջ, և ակնյայտնի կերպով ցոյց տայի՝ թէ ո՛վ է մեղաւոր և ո՛վ է արդար. բայց որովհետև դեռ դատս չէ վերջացել, այդ պատճառով ստիպված եմ առ այժմ շատ համառօտ կերպով պատասխանել:

Շատ լաւ յայտնի է Աստրախանի թէ հայ և թէ ռուս հասարակութեանը, պ. Պոպովեանցին և այն անձնաւորութիւններից կազմված խմբակին, որի ձեռքին նա խաղալիք է դարձել, որ միւս հոգաբարձուները իրանց կրթութեամբ, նիւթական կարողութեամբ, հասարակութեան մէջ բռնած դիրքով շատ բարձր են պ. Պոպովեանցից: Նրքա ոչ մի վարժապետի կամ վարժուհու հետ ազգականական կապերով կապված չեն, ընկերական յարաբերութիւններ չունեն այն ուսուցիչների և մանաւանդ վարժուհիների հետ, որոնք արձակված են ուսումնարանից նոյն իսկ պ. Պոպովեանցի համաձայնութեամբ: Ուրեմն հոգաբարձութիւնը որ ինձ պաշտպանել է և պ. Պոպովեանցի գրաւոր ու բանաւոր առաջարկութիւնները բացէ ի բաց մերժել է ինձ արձակելու վերաբերութեամբ, հասկանալի է, որ միայն ճշմարտութիւնն ու արդարութիւնն է աչքի առաջ ունեցել:

Պ. Պոպովեանց գրում է, որ ես ամբողջ երկու տարվայ ընթացքում ծեծել եմ աշակերտուհիներին և նոցա հետ կոշտ վարվել: Ամեն մարդ կը խոստովանի, որ կոշտ վարվող և ծեծող վարժապետին աշակերտները չափազանց կատեն, նորանից կը սարսափին և շատ ուրախ կը լինեն, եթէ միւս անգամ չը տեսնեն այդպիսի անձնաւորութեան երեսը ու չը լսեն նրա ձայնը: Ուստի առաջարկում եմ պ. Պոպովեանցին, որ հարցնէ թէ անցեալ տարի աւարտածներին և թէ այս տարվայ բոլոր աշակերտուհիներին՝ թէ ես նոցա հետ ինչպէս եմ վարվել, ինձ ո՛րքան են համակրում և իմ ու պ. Սարգսեանցի մէջ ինչ և ո՛րքան համեմատութիւն կայ: Հաւատացած եմ, որ աշակերտուհիների պատասխանը մեծ տհաճութիւն պիտի պատճառէ պ. Պոպովեանցին:

Անցեալ տարի պ. Պոպովեանց ինձ հետ շատ լաւ յարաբերութեան մէջ էր գտնվում, շատ լաւ գաղափար էր ինձ վրա կազմել, տուն էր հրաւիրում, պատւում էր: Իր անուանակոչութեան տօնի օրը Սօրօլեանցի և Մխիթարեանցի հետ խնդրում էին, որ մի տարի էլ մնամ և ուսումնարանը կարգ ու կանոնի տակ ձգելը շարունակեմ (աւագ ուսուցիչ էի) և ապա հեռանամ: Հարցաքննութիւններից յետոյ հոգաբարձութեանը առաջարկել էր, որ և իմ ռոճիկը աւելացնեն: Պաշտօնապէս ինձ գրում էր, որ մինչև օգոստոսի 12-ը Աստրախան լինեմ, որպէս զի ինչ անելիքը իմանայ և այլն: Բայց երբ սեպտեմբերի մէջ իր պաշտած Սարգսեանցի անտեղի առաջարկութիւնները ուսուցչական խումբը չընդունեց, պ. Պոպովեանց ամենի հետ էլ թշնամացաւ, մանաւանդ ինձ, ընկերիս և բերածս վարժուհու հետ և նրա բոլոր վայրահաչութիւնները այն օրուանից սկսվեցան: Պ. Պոպովեանցի այս վարվողութեան եղանակը ցոյց է տալիս, որ նա չունի այնքան կամքի ոյժ, որ ամեն քայլափոխում չենթարկվի սրա նրա ազդեցութեան:

Հոգաբարձութիւնը ուսուցչական խմբի վճռի համաձայն արձակեց ուսումնարանի ծառային, հոգաբարձու, բժիշկ պ. Պոպովեանցի հարազատ եղբօրը, որ փոխանակ հնազանդութեամբ իր ծառայական պաշտօնը կատարելու, ամբողջ օրը ոչինչ չէր անում: Ուսումնարանից արձակված օրիորդներից մէկը վերոյիշեալ ծառայի, պ. Պոպովեանցի եղբօր, աղջիկն էր, որի անհնազանդութիւնը համբերութիւնից հանել էր բոլոր վարժապետներին և վարժուհիներին.

Միւս արձակված օրիորդի մի աչքը ոչինչ չէր տեսնում, միւս աչքի առանցքն էլ այնքան էր ծռված, որ կգակը ուսի վրա պէտք է դնէր որ-

պէս ղի տեսնէր՝ թէ ինչ է գրված գրքի, քարէտախտակի և գրատախտակի վրա: Բոլորն էլ գանգատվում էին, որ ոչինչ չէր սովորում և շատ անկարգ էր թէ փողոցում և թէ ուսումնարանում: Անդադար գանգատվում էր դասի ժամանակ, որ իբր թէ ընկերները իրան ծիծաղացնում են, վրան ծիծաղում են, կամ խփում են, մինչդեռ ոչ ոք ոչինչ չէր անում: Դասամիջոցներին անդադար կռւում էր սրա, նրա հետ: Նկատելով որ նրա ուսումնարան գնալ-գալը բոլորովին ապարդիւն է անցնելու և միւսների համար շատ վատ օրինակ է լինելու, խնդրեցինք հօգաբարձուներից, որ նորան արձակեն:

Օր. Գ. Տէր-Խաչատրեանց իրաւամբ արժանի է ամենայն գովասանութեան: Նա իբրև վարժուհի օժտված է ամեն բարեմասնութիւններով: Խիղճս հանգարտ է և հոգով շատ ուրախ եմ, որ այդպիսի վարժուհի կարողացայ գտնել Աստրախանի չորսամեայ դասընթացք ունեցող ուսումնարանի համար: Որ օր. Տէր-Խաչատրեանցը ծանօթ է մանկավարժութեանը, լաւ իմանում է աշխարհիկ լեզուն, Ախալցխայի Եղիսաբեթեան ուսումնարանից ամենալաւ վկայականով աւարտողներից մէկն է եղել, կարող են վկայել տ. և պ. Բաբայեանները, պ. Աղայեանց (Թիֆլիսի Թեմի նախկին Թեմական տեսուչը) և Ախալցխայի պ.պ. հոգաբարձուները: Ջեռագործութեան մէջ նա այնքան հմուտ է, որ եթէ նրա մէկ հինգերորդը անգամ իմանային աստրախանցի օրիորդները, շատ և շատ գոհ պէտք է լինէին թէ իրանք և թէ իրանց ծնողները:

Ընկերիս և իմ ընկերական կապը խզելու համար պ. Պօպովեանց դիմում է ամեն միջոցների, —աշխատում է մեր մէջ գժտութիւն ձգել անձնասիրութիւնը գրգռելով,—բայց իր նպատակին երբէք չը պէտք է կարողանայ հասնել, որովհետև մենք միմեանց 12 տարուց աւելի է, որ ճանաչում ենք. ոչ ես եմ ենթարկված նրա ազդեցութեան և ոչ նա իմին: Ինչ տեսակ որ ինձ հետ են վարվել պ. Պօպովեանց և իր ղեկավարները, նոյն տեսակ էլ ընկերիս հետ են վարվել, որովհետև երկուսիս էլ միապէս վնասակար են համարել իրանց անձնական շահերին:

Որովհետև պ. Պօպովեանց ամենևին հեղինակութիւն չունի մեզ մօտ, որովհետև նա մտաւորապէս անկախ զարգացած չէ, ուստի հարցաքննութիւնների վերաբերութեամբ նրա ասած ոչ լաւը մեզ համար նշանակութիւն ունի և ոչ վատը: Միւս հոգաբարձուները և գերապատիւ Սուքիաս սրբազանը սկզբից մինչև վերջը ներկայ են եղել բոլոր առարկաների քննութեանը և գոհ սրտով հեռացել:

Պօղոս Տէր-Պօղոսեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Բագու 1 օգոստոսի

Մի քանի օր առաջ ձեր պատուական թերթի 83-դ համարում, «Բագուցի» ստորագրութեամբ մի պարոն իր անտեղի և սուտ նամակով յանդգնել է պղտորել ճշմարտութիւնը, ստութեան փոխելով, կամ աւելի լաւ ասած՝ լոկ ուղղ դարձնելով, առանց բանի բուն էութիւնը հասկանալու (գուցէ և գիտակցաբար) կամեցել է չօշափել մի քանի ազնիւ անձանց պատիւը, որոնց ազնուութիւնը կը վկայէ Բագուն ամբողջապէս:

Ես, որպէս գործին տեղեակ և մօտ մարդ, պարտք համարելով ինձ պաշտպանել պ. Շահգեդանեանի գործարանը, ահա հաղորդում եմ յարգոյ ընթերցողներին հետևեալը, հերքելու համար Բագուեցու սուտ տեղեկութիւնները::

Ահա, թէ ինչ է ասում յօդուածագիրը: «Բագուի մէջ պ. Շահգեդանեանի գործարանը գերազանց է և աւելի շահ է ստանում, քան թէ միւսները», հետևաբար զարմանում է, թէ ինչու բանուորների 3 ամսվայ վճարը գործարանատէրը պահում է: Ապա թէ «աշխատելու ժամերի թիւը աւելացրած է (յայտնի չէ որքանով) և թէ պ. Կարապետեանցի բարեսրտութեամբ ընդունվել են գործարանում հայ գործաւորները» և այլն:

Պարզենք հարցը: Այն կէտը թէ բանւորների 3 ամսվայ վճարը մնում է, բոլորովին սուտ է, անհիմն և զրպարտիչ. ահա թէ ոպէս:

Մինչև վերջին ժամանակ պ. Շահգեդանեանի գործարանը պատկանում էր Ամիրօվի և Թագիևի ընկերութեանը, վարձը վճարվում էր, երբ միայն դրամ էր ձեռք ընկնում, իսկ յետոյ երբ պ. Շահգեդանեանի ձեռքը անցաւ, վարձը վճարելու համար գործարանի վարչութիւնը հետևեալ ձևն է տուել: Առաջին անգամ գործի մտնող բանւորը (ով որ լինի նա) պարտաւոր է երկու ամիս առանց վարձի ծառայել (երեք օրից ռոճիկը որոշվում է), թէև մեծ մասը մի կամ երկու շաբաթից յետոյ ծախսի կամ հացի փող են խնդրում իրենց ստանալիք ռոճիկի կիսի չափ և դրանց չէ մերժվում: Երկրորդ ամսի վերջում, նոր մտնողներն սկսում են հների հետ առաջին ամսվայ ռոճկի կէսը ստանալ, իսկ այնուհետև արդէն իւրաքանչիւր 5 օրից կամ $1/2$ ամսից յետոյ, չարունակվում է վճարը մի առ ժամանակ մինչև աւելի պիտի հեշտացվի վճարելու ձևը և ռոճիկը աւելի յաճախ տրվի, թէև նոր ձևը պատճառ պիտի դառնայ բանւորների չռայլութեան և արբեցողութեան և պիտի վնասի թէ իրանց և թէ գործարանի: Ուրեմն ո՛ր մնաց, թէ բանւորների 3 ամսվայ վճարը մնում է:

Կարծեմ ասածներիս ճշմարտութեան վկայ են գործարանի մեծամասն հայ, գրագէտ և ընթերցասէր տղայքը: Ապա, եթէ յօդուածագիրը խոստովանվում է որ պ. Կարապետեանի բարեսրտութեամբ ընդունվել են այդ հայերն, ուրեմն ո՛ր հիման վրա թոյլ է տալիս իրան ասել որ նոյն անձի կառավարչութեան ներքոյ եղող բանւորների 3 ամսվայ վճարը մնալիս լինի. մանաւանդ որ ամբողջ քաղաքին յայտնի է, թէ պ. Կարապետեանի մարդասիրութիւնը և թէ առաւել բանւորների ու ճնշվածների պաշտպանութիւնը:

Ինչ վերաբերում է ժամերի թիւը աւելացնելուն, ամառը ընդհանրապէս բանւորներն այն աստիճան թոյլ են աշխատում, որ արդիւնքը հաւասարվում է տարվայ միւս եղանակների օրվայ $3/4$-ին միայն, այսինքն ամառը շոգի պատճառով շատ հանգստանալով են աշխատում: Ուստի ժամերի թւին աւելացրած մի որ և է $1/2$ ժամը աւելի հանգստութեան համար է և ոչ աշխատելու: Մնում է մեր կողմից աւելացնել միայն, թէ որքան երջանիկ են պ. Շահգեդանեանի գործարանի բանւորները, համեմատելով միւս տեղական գործարանների հետ, որտեղ բացի Ֆիզիքականից և բարոյապէս ճնշված են բանւորները: Վերջացնելով խօսքս, յուսով եմ թէ հարցը պարզված է և միւս անգամ գրողները մի որ և է տեղեկութիւն գրելիս աւելի մտածոհ և խելօք կը գտնվեն, չը վնասելով թէ իրանց և թէ այլոց և թէ վերջապէս իրանց պաշտպանածներին: Եղանակները աւելի հով են և գործերը քնած, մնացել է միայն զբօսնել և քեֆերի ետևից ընկնել. դա էլ զարգացած է Բագուի մէջ:

Զաքարիա Զալինեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են: «Տաք օրերը վերջանալու վրա են, հասարակական ոչ մի զուարճութիւն չը կայ: Պ. Կարամուրզայի կօնցերտը կը լինի, ինչպէս լսեցինք, սեպտեմբերի 25-ին: Հացը այս տարի առատ է. ցորենի թաղարը արժէ 16 րուբլի: Քաղաքում կայ երեխաների մէջ հիւանդութիւն, բայց սաստիկ չէ: Առևտուրը լաւ չէ. վաճառականները անգործ են: Ամենից աջող կերպով ծախվում է գարեջուրը:»

—

Մեզ գրում են որ Բագուի րէալական դպրոցում այս տարի ընդունելութիւնները կը սկսվեն օգոստոսի 25-ից: Ընդունելութիւնը կը լինի միայն երրորդ և չորրորդ դասատներում, միւսներում լինելու չէ:

—

Օգոստոսի 9-ին, գիշերվայ 3 ժամին, ինչպէս մեզ գրում են ԲԱԳՈՒԻՑ, հրդեհ յայտնվեցաւ պ. Շահկեդանեանի երկաթի—գործարանում: Բարեբաղդաբար քամի չը կար: Ժամ և կէսի չափ ոչ ոք չէր իմանում հրդեհի յայտնվելու մասին, բայց երբ որ արդէն բոցը վառված լափելիս է լինում տասն և չորս տարվայ ընթացքում ժողոված կաղապարները (модель), այն ժամանակ միայն քաղաքից կանչում են օգնութիւն, որ հասնելով ազատում է գործարանի միւս մասերը: Կաղապարանոցը իսկապէս գործարանի աչքն էր: Այդտեղից է սկսվում գործը. նախ կաղապար, ապա ձուլումն, ճախարակումն, ի վերջոյ արդիւնաբերածն անցնում է փականագործի ձեռքը և վերջանում է: Այժմ գործարանում ստիպված կը լինեն գործերը յապաղեցնել, ըստ որում նոր կաղապարների պատրաստելը չորս, հինգ տարի կը տևի: Գործարանը ապահոված չէր. վնասը 20 հազարի է հասնում: Մեր թղթակիցն աւելացնում է որ նաւթավաճառութեան այդ տագնապալի ժամանակում խիստ ծանր է այդ հարուածը թէ գործարանատիրոջ և թէ արհեստաւորների համար: Գործերը առայժմ դադարած չեն և յոյս կայ որ դադարելու չեն:

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք Շուշում այս 1886 թւին տպված «Առակագիրք», գրեց Աւ. Բահատրեանց: Գիրքը պարունակում է ինքնագիր և թարգմանական առակներ և երգեր ժողովրդական լեզուով: Գրքի գինն է 50 կօպ. և կարելի է գիրքը ստանալ դիմելով հետևեալ հասցէով. Въ Шушу, Мугдуси-Акопову.

—

Հաստատ աղբիւրից տեղեկանում ենք որ պ. Համբարձում Առաքելեան դիմել է ներքին գործերի մինիստրութեան, թոյլտւութիւն խնդրելով հրատարակել ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ մի ամսագիր ընդհանուր գրականական-քաղաքական ուղղութեամբ «Շաւիղ» անունով, եկող տարվայ յունվար ամսից:

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են: «Շուշու՝ թեմական դպրանոցի ուսուցչական խումբը մնում է. նոյնը, չը նայելով որ թեմական դպրանոցների նոր ծրագրի զօրութեամբ պէտք է փոփոխութիւն լինէր: Շուշում բացվելի դպրոցների նոր ծրագիրը և կանոնները ստացվել են: Օրիորդաց դպրոցը բացվում է, բայց նոր հոգաբարձութիւնը չէ ընտրվում մինչև այժմ, հակառակ կանոններին, այլ այդ դպրոցը պէտք է կառավարի դպրանոցի հոգաբարձութիւնը: Տեսուչ օրիորդաց դպրոցի ընտրվել է մի անձն որ սկզբնական—գիւղական դպրոցի ուսուցիչ էր և որ հայերէն գէթ մի երկու տող գրել չը գիտէ:»

—

«Русскія Вѣдомости» լրագրի մէջ տպվում է ռուսաց յայտնի գրող Գլէբ Ուսպենսկու «Письма съ дороги» վերնագրով հետաքրքիր գրուածքը: Իր այդ «ճանապարհորդական նկարագրութեան» մէջ խօսելով Պօլսի մասին մանրամասն կերպով, Ուսպենսկին այն համոզմունքն է յայտնում, որ «Պօլիսը նչին է և ոչինչ նշանակութիւն չունի իբրև կենտրոն մահմետականութեան, նչին է իբրև եւրօպական քաղաք, որտեղ ոչ խելքը, ոչ տաղանդը և ոչ հնարագիտութիւնը ոչինչ չեն ստեղծել և չեն էլ ստեղծիլ, և որը նշանակութիւն ունի միայն իբրև եւրօպական կեանքի ահագին և բարդ մեքենայի օղակներից մէկը»: Ուսպենսկի Պօլսի նշանակութեան մասին նոր կարծիք է յայտնում և հակառակ այն բոլոր կարծիքներին, որոնք սովորաբար յայտնվել են և շարունակվում են յայտնվել Ռուսաստանում:

—

Առաջիկայ ուսումնական տարվանից, ինչպէս հաղորդում է «Моск. Вѣд.» լրագիրը, մտադրութիւն կայ մի քանի տեղերում բանալ նոր տեսակի չորս դասարանական օրիորդական դպրոցներ:

—

ԲԱԳՈՒԻՑ գրում են «Русск. Вѣд.» լրագրին հետևեալը: «Այստեղի երկու լրագիրները («Каспій» և «Бакинскія Извѣстія») վերջին ժամանակները սկսեցին յարձակվել այն հրէաների դէմ, որոնք գալիս են Բագու: Սրանից մի քանի տարի առաջ Բագուի մէջ կային միայն մի քանի հրէայ ընտանիքներ, որոնց թոյլ էր տուել ապրել Բագուի մէջ Կովկասի նախկին փոխարքան, և որոնք հաշւում են քաղաքի հասարակութեան մէջ: Վերջին երկու տարվայ ընթացքում այստեղ գալիս են մեծ քանակութեամբ հրէաներ: Ռօտշիլդի այստեղ ոտք դնելովը՝ հրէաների գալը աւելի ու աւելի սաստկանում է: 'Ի նկատի ունենալով դրա հետևանքները, երկրի բարձր կառավարութիւնը, ուղարկել է նահանգապետներին շրջաբերականներ, որոնցով պարտաւորացնում է նրանց ներկայացնել այն հրէաների ցուցակը, որոնք երկար ժամանակ ապրելով երկրի մէջ նպաստել են առևտրի և արդիւնաբերութեան ծաղկելուն, որպէս զի այդպիսիներին կարելի լինի մացնել տեղական հասարակութիւնների մէջ, իսկ միւսներին ուղարկել այն տեղերը, որտեղ օրէնքը իրաւունք է տալիս մշտապէս ապրել:»

—

Վարշավայի լրագիրները հաղորդում են հետևեալը: «Լեհական թագաւորութեան արդիւնաբերութեան դրութիւնը քննելու համար, հիմնված է մի առանձին յանձնաժողով, որը արդէն իր պարապմունքները սկսել է, ուղարկելով գործարաններին և արդիւնաբերական հիմնարկութիւններին զանազան խնդիրների վերաբերեալ հարցեր: Յանձնաժողովը կարեւոր հարցերի պատասխանները լըսում է տեղն ու տեղը: Այդպիսի հետազօտութեան գլխաւոր նպատակն է որոշել այն պայմանները, որոնց մէջ գտնվում են թէ հում նիւթերի արտաբերութիւնը, և թէ այդ հում նիւթերի մշակութիւնը լեհական թագաւորութեան նահանգներում: Յանձնաժողովը պիտի որոշի և այն հարցը, թէ արդիւնաբերութեան ո՛ր ճիւղը ամենից աւելի է զարգացած այդ երկրի մէջ: Պիտի որոշվի նոյնպէս և այն, թէ տեղական ինչ հանգամանքներն են նպաստել արդիւնաբերական այս կամ այն ճիւղի զարգացմանը, ինչ դեր են խաղացել դրա մէջ արտասահմանի դրամագլուխը, մասնագէտները, արհեստաւորները և բանւորները: Յանձնաժողովը ուշադրութիւն պիտի դարձնի և այն բանի վրա, թէ 1877 թւականի մաքսի շատացնելը արդեօք նպաստել է տեղական արդիւնաբերութեան ծաղկմանը: Այդ բոլոր հարցերին պատասխան տալու համար, յանձնաժողովը պէտք է հաւաքի ամենամանրամասն տեղեկութիւններ գործարանների թւի մասին, գործադրվող դրամագլուխների քանակութեան մասին, արդիւնաբերական նիւթերի պատրաստութեան, ծախքերի, բանւորների, դրանց վարձի, աշխատանքի և ապահովութեան մասին:»

—

Մայրաքաղաքների ռուսաց լրագիրները լսել են որ շուտով քննութեան և փոփոխութեան կենթարկվեն ա պ օ ր ի ն ի գ ա ւ ա կ ն ե ր ի ն վերաբերեալ օրէնքները:

—

Դօրպատի համալսարանը, ինչպէս հաղորդում են Պետերբուրգի լրագիրները, շուտով կը զրկվի իր առանձնակի իրաւունքներից: Պետերբուրգում լուր է տարածված մինչև անգամ որ իբրև թէ համալսարանը Դօրպատից կը փոխադրվի Րիգա: Լուր կայ, որ Դօրպատի համալսարանում կը մըտցնվի կատարելապէս ռուսաց լեզուն, և համալսարանական նոր կանոնադրութիւնը կը գործադրվի և այնտեղ:

—

Լսում ենք, որ սեպտեմբերի 4-ին Թիֆլիսի Ամարային թատրոնում սկսվելու են «Հայոց դրամատիկական ակումբի» ներկայացումները: Այդ օրը մշտական խումբը կը տայ Գուցկօվի «Ուրիէլ Ակօստա» պիէսան:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԴԼԲԵՐԳԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԻՆԳՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆԸ:

—

Յուլիսի 21-ին հասաւ այն ցանկալի օրը, երբ Հայդլբերգը իր բազմաթիւ և բազմատեսակ հիւրերով պիտի սկսէր տօնել այն համալսարանի գոյութիւնը, որը ամբողջ հինգ հարիւր տարի լոյս էր սփռել իր չուրջը, յանուն գիտութեան և յանուն ազատ առաջադիմութեան: Հայդլբերգը վաղուց պատրաստվում էր որքան կարելի է փառաւոր կերպով տօնելու այդ հազուագիւտ պատմական նշանաւոր երևոյթը: Դեռ յուլիսի 21-ից մի շաբաթ առաջ քաղաքը ուրախ կերպարանք էր ստացել: Տները և փողոցները զարդարված էին դրօշակներով, և ամբողջ քաղաքի մէջ երևում էր մի անսովոր շարժում և կենդանութիւն: Հռչակաւոր տօնախմբութեանը ներկայ լինելու համար շտապել էին Հայդլբերգ գալու համալսարանի նախկին ուսանողներից շատերը թէ Գերմանիայից և թէ ուրիշ երկիրներից: Ներկայ էին շատ նշանաւոր գիտնականներ. զանազան պատգամաւորութիւններ, պատուաւոր հիւրեր և զանազան ազգութիւնների բազմաթիւ ներկայացուցիչներ: Տօնախմբութեան հանդէսը սկսվեցաւ նեկկերի ափին շինված մեծ շինութեան մէջ, որը զարդարված էր ծաղիկներով: Շինութեան ճակատին փայլում էին համալսարանի հիմնադիր Ռուպրեխտ I-ի և վերանորոգիչ Կարլոս Ֆրիդրիկոսի պատկերները: Այդ շինութեան մէջ գտնվող մեծ դահլիճը զարդարված էր փառաւոր կերպով. դահլիճի մէջ տեղը դրված էր ամբիոն: Հանդէսը բացվեցաւ ժամի 8-ին երեկոյեան: Ներկայ էին մինչև 7 հազար հոգի, պրօֆէսօրներ, ուսանողներ, կանայք, քաղաքացիներ և ուրիշ հիւրեր: Ժամի $8^1/_2$-ին ամբիոն բարձրացաւ քաղաքագլուխը և բացատրելով յոբելեանի մեծ նշանակութիւնը, ողջունեց բոլոր ներկայ եղող հիւրերի գալուստը: Ճառախօսութիւնից յետոյ նուագածութիւն կար: Ապա տրվեցաւ մի կօնցերտ, որը տևեց մինչև կէս գիշեր: Միւս օրը, երեքշաբթի, յուլիսի 22-ին, պրօֆէսօրները, ուսանողները և բոլոր պատուա-

ւոր հիւրերը հաւաքվեցան ս. Հոգւոյ եկեղեցին: Ժամերգութիւնից յետոյ, որին ներկայ էին և բարձրաստիճան անձինք, ամենքը հաւաքվեցան համալսարանի շինութեան մէջ, որտեղ պիտի տեղի ունենային պատգամաւորութիւնների հանդիսաւոր ընդունելութիւնները: Դահլիճի մէջ անկարելի եղաւ տեղաւորվել: Շատերը դուրսը մնացին: Բադենի մեծ դուքս Ֆրիդրիկոս ճառ խօսեց, որի մէջ ողջունելով բոլոր հիւրերին և ներկայ եղողներին ասաց. «Հինգ հարիւր տարվայ ընթացքում, չը նայած ոչ քաղաքական փոփոխութիւններին, ոչ արտաքին ազդեցութիւններին, այս մեծ հիմնարկութիւնը միշտ առաջադիմել է, միշտ ձըգտել է դէպի ճշմարտութիւնը, միշտ կրթել է երիտասարդութիւնը: Նա կրկնապատկել է մարդկային գիտութիւնը, նա ծնեցրել է երիտասարդութեան մէջ բարձր սկզբունքներ և մարդասէր զգացմունքներ: Իմ իմաստուն Նախահօր աշխատութիւնների և ազատամիտ ուղղութեան շնորհիւ համալսարանը նոր կեանք և նոր հոգի ստացաւ»: Իր ճառի վերջում դուքսը շնորհաւորեց համալսարանի խմբի մուտը համալսարանի գոյութեան վեց հարիւրամեակի մէջ, և յայտնեց որ ինքը իր բոլոր ոյժերը կը նուիրի այդ մեծ հիմնարկութեան բարգաւաճմանը: Դրանից յետոյ խօսեցին շատերը, բացատրելով Հայդլբերգի համալսարանի անցեալի նշանակութիւնը, և այն ծառայութիւնը, որ նա մատուցել է Գերմանիայի միութեան գաղափարին: Վերջումը խօսեց Ֆրանսիայի կողմից եկած պրօֆէսօր Զէլլէ, որը մի ազդու ճառով մեկնեց գիտութիւնների առաջադիմութեան և համալսարանի աճման անցեալը: Զէլլէյի ճառը մեծ ուշադրութեամբ լսվեցաւ: Նոյն օրը երեկոյեան տեղի ունեցաւ փառաւոր հանդէս հինամրոցում: Զորեքշաբթի առաւօտեան համալսարանի շինութեան մօտից բոլոր ուսանողները, պրօֆէսօրները և հիւրերը հանդիսաւոր գնացքով դիմեցին դէպի ս. Հոգւոյ եկեղեցին: Այնտեղ եկան դուքսը և գերմանական թագաժառանգը:

Ամբիոն բարձրացաւ կունօ-Ֆիշէր և մի ճառ խօսեց, որը տևեց ամբողջ երեք ժամ: Ճառախօսը պատմեց համալսարանի ամբողջ պատմութիւնը, բացատրեց հումանիզմի և սխօլաստիքայի միմեանց հետ ունեցած կռւի նշանակութիւնը, խօսեց կաթօլիկութեան, լութերականութեան և կալվինականութեան մասին, յիշեց այն բոլոր նշանաւոր երևոյթները, որոնք տեղի են ունեցել համալսարանի կեանքի մէջ, և ապա շեշտելով համալսարանի վերջին ուղղութեան վրա՝ վերջացրեց իր երկար ճառը բարեմաղթութիւններ անելով: Զորեքշաբթի երեկոյեան տեղի ունեցաւ հանդէս ’ի պատիւ դուքսի. հանդէսին մասնակցում էին 2000 ուսանողներ, թէ հներից և թէ նորերից: Հինգշաբթի առաւօտեան ս. Հոգւոյ եկեղեցում կարդացվեցաւ այն անձանց անունները, որոնք ստացել են պատուաւոր դօկտօրի աստիճան: Ուրբաթ օր, դեռ վաղ առաւօտեան քաղաքի բնակիչները խռնված էին այն փողոցներում, որտեղով պիտի անցնէր պատմական գնացքը: Երկաթուղու գնացքները քաղաքը լցնում էին նոր հիւրերով: Պատմական գնացքը բացեց մի խումբ, որը ներկայացնում էր համալսարանի հիմնարկութեան սկիզբը: Դրանից յետոյ ներկայացրվեցաւ Հայդլբերգի, գեղարուեստների և գիտութիւնների աճման շրջանը: Ապա մի առ մի ներկայացվեցան յաջորդ դարերի նշանաւոր երևոյթները, որոնք կապ են ունեցել համալսարանի հետ, մոռացութեան չը տալով մինչև անգամ Հայդլբերգի նշանաւոր տակառը: Հանդիսականների առաջ ներկայանում էին անցեալ դարերը իրանց գոյնով և նշանաւոր յատկութիւններով:

Ուրբաթ երեկոյեան մօտ 5000 հոգի հաւաքվեցան Նեկկերի վրա գտնվող շինութեան մէջ: Այնտեղ եկաւ և դուքսը, որին ընդունեցին հանդիսաւոր կերպով: Դուքսը բացեց հանդէսը: Ուսանողները երգում էին: Առաջարկվեցան շատ կենացներ, ի միջի որոց Վիլհելմ կայսեր, դուքսի, Բիսմարկի և ուսանողութեան կենացները: Ցօնախմբութեան ընդհանուր հանդէսը վերջացաւ մի շքեղ ճրագալոյցով Նեկկերի վրա: Ցօնախմբութեան ընդհանուր տպաւորութիւնը շատ ազդու և ուրախացուցիչ էր: Հայդլբերգը այդ երբէք չի մոռանալ:—Անկասկած ընդհանուր համակրութիւնը աւելի ոգի կը տայ համալսարանին, որը կրկնապատկված ոյժերով կը շարունակի ծառայել ազատ գիտութեան և լուսաւորութեան գործին: Անկասկած ապագայ սերունդները աւելի յաճախ կը տօնեն գիտութեան այդպիսի տաճարների նոյն իսկ հանգարամեակները: Յուլիսի 29-ին Հայդլբերգը սկսեց իր սովորական կերպարանքը ընդունել:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Լօնդօնից, օգոստոսի 3-ից եկած լուրերը ցոյց են տալիս, որ մինիստրութիւնը նըշանակեց մի յանձնաժողով, որը պիտի քննի իռլանդական գործերի դրութիւնը: Յանձնաժողովը գործելու է Սալըսբըրիի նախագահութեամբ:

—«Standard» հաղորդում է, որ շուտով Բերլին է գալու Մարօկկօի արտաքին գործերի մինիստր Բարգաշ, իր որդի Հուսէյն Բարգաշի հետ, որ Մարօկկօի պատերազմական մինիստրն է: Մինիստրը բերում է իր հետ Վիլհելմ կայսեր անունով Մարօկկօի սուլթանի սեփական ձեռքով գրած մի նամակ: Դրանք գալիս են գլխաւորապէս խօսելու Բիսմարկի հետ Գերմանիայի և Մարօկկօի ապագայ յարաբերութիւնների մասին:

—Համիլտօն նաւահանգստի պատճառով, որը պատերազմական մեծ նշանակութիւն ունի, անգլիացոց և չինաց կառավարութեան մէջ տարաձայնութիւններ են սկսվել:

—Ֆրանսիական «Temps» նշանաւոր լրագրում տպված են վանի գործերի և Պօղոս եպիսկոպոսի արարքների մասին մանրամասն տեղեկութիւններ:

—Կ. Պօլսից գրում են հետևեալը եւրօպական լրագիրներին. «Սուլթանի գանձարանը, որի մէջ փողի անտանելի հարկաւորութիւն է զգացվում, շուտով կը լցվի մի անսպասելի պատճառով,—տեղական փոխառութիւն պիտի անվի Փոքր-Ասիայի երկաթուղու շինութեան համար մինչև 6 միլիօն լիրա: Իւրաքանչիւր բաժնետոմսը կարժենայ մի տաճկական լիրա: Կառավարութիւնը հարկաւոր միջոցներ գործ է դրել ժողովրդին գրաւելու և այդ բաժնետոմսերը վաճառելու համար:

—Փարիզում հրատարակվեցաւ մի փոքրիկ բրօշիւր՝ «Vie du Général Boulanger» վերնագրով:» Բրօշիւրի անյայտ հեղինակը գովեստով է խօսում գեներալ Բուլանժէի ընդունակութիւնների մասին: Բրօշիւրին կցած է գեներալի լուսանկար պատկերը:

—Դանիայում մինիստրութեան և ազատամիտ կուսակցութեան մէջ յարաբերութիւնները աւելի ու աւելի լարվում են: Նորերումս հրատարակած օրէնքը, որի հիման վրա խմբագիրները պատասխանատու են տպվող բոլոր յօդուածների համար, աւելի սաստկացրեց ազատամիտ կուսակցութեան ընդդիմադրութիւնը:

—Վերջին տեղեկութիւններից երևում է որ Իտալիայի և Չեռնօգօրիայի յարաբերութիւնները շատ բարեկամական կերպարանք են առնում:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

1885 թւականի ընթացքում Միացեալ-Նահանգների մէջ ստացված է 31,800,000 դօլլարի (63,600,000 րուբլու) ոսկի:

***

1885 թւին Ռուսաստանում ծխախոտից ստացվել է արդիւնք՝ 21,653,247 րուբլի: Պաշտօնական տեղեկութիւններից երևում է, որ այդ գումարից 489,583 րուբլի գալիս է Անդրկովկասի վրա: Մաքսահարկը եղել է 2,118,546 րուբլի:

***

Լըվօվի «Dziennik Polski» լրագրի խմբագրութիւնը իր նորերումս մեռած ֆելիետօնիստ Եան Լեամի այրի կնոջը նշանակեց տարեկան 300 գուլդէն թոշակ ցմահ:

***

Գերմանական քսան համալսարաններում ուսանողների թիւը հասնում է քսան և ութ հազարի:

***

Գերմանիայում հնարել են մի նոր գործիք մահվան դատապարտվածներին լաւ սպանելու համար: Մահուան գործիքը գեղեցիկ դիրք ունի: Բազկաթոռի յետևից, որի վրա պիտի նստի դատապարտեալը, կանգնած է Արդարադատութեան Աստուածուհին՝ կշեռքը ձեռքին: Այդ գործիքի նորութիւնը կայանում է նրանում, որ դատապարտեալը սպանվում է էլէքտրականութեամբ, և ’ի հարկէ մի ակնթարթում:

***

Պրօֆէսօր Էմմերինգ, որը շատ փորձեր և հետազօտութիւններ է անում մեղուների վրա, այն միտքն է յայտնում, որ մեղուները անսխալ կերպով նախագուշակում են փոթորիկը: Պրօֆէսօրի կարծիքով փոթորիկից առաջ մեղուները գրգռվում են, ու աւելի դիւրաշարժ են դառնում, և միշտ յարձակվում և կծում են իրանց մօտով անցնողներին: Պրօֆէսօրը մինչև անգամ այդ բանում մեղուներին գերադասում է բարօմետրից:

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 օգոստոսի: Բօլգարիայում պատահած վերջին անցքերի պատճառով մուրհակների կուրսը ընկաւ մինչև $23^9/_{32}$ Լօնդօնում, $197^1/_2$ Բերլինում և $245^1/_2$ Փարիզում: Պօլուիմպերեալի գինը բարձրացաւ մինչև $8^1/_2$ ր.: Իշխան Բատտէնբերգը նաւով հասաւ Րէնա, որտեղից Վօլօչիսկի վրայով ուղևորվեց դէպի Աւստրիա:

ԼՕՆԴՕՆ, 14 օգոստոսի: Համայնքների ժողովում կառավարութիւնը յայտարարեց, որ Անգլիան ոչ առանց վրդովմունքի է հետևում բօլգարական անցքերին, և աւելացրեց որ Ռուսաստանի հետ ունեցած համաձայնութեան համեմատ Միջին Ասիայի սահմանագիծ որոշող յանձնաժողովը արձակվում է:

ՄԻՒՆԽԷՆ, 14 օգոստոսի: «Algemeine Zeitung» լրագիրը ստացել է հետևեալ հեռագիրը. «Ուրբաթ գիշեր, Ալէքսանդր իշխանի արքունիքը շրջապատեց Կիւստէնդելի գունդը, օֆիցերները ներս թափվեցին իշխանի ննջարանը և ստիպեցին նրան ստորագրել գահից հրաժարվելու թուղթը: Առաւօտեան 5 ժամին իշխանին իր եղբօր հետ միասին հեռացրին պալատից, և երեք օր շարունակ իշխանի որտեղ լինելը գաղտնիք էր: Երկուշաբթի գիշերը Րաքօվում իշխանը նաւով ուղևորվեցաւ Դունայ գետի վրայով:

ՍՕՖԻԱ, 14 օգոստոսի: Որովհետև ժամանակաւոր կառավարութիւնը հրաժարական տուեց, այդ պատճառով Կարավէլօվ հաստատեց նոր կառավարութիւն Նիկիֆօրօվի և Ստամբուլօվի մասնակցութեամբ, րէգէնտի իրաւունքներով: Մինիստրներ նշանակված են հետևեալ անձինք. արտաքին գործերի մինիստր—Ստայլօվ, ներքին գործերի—Րօդօսլավօվ, ֆինանսների մինիստր—Իվան Գէշօվ, արդարադատութեան—Վրախանօվ, պատերազմական մինիստր—Պանօվ, ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր—Ֆէօդօր Եօվանեւ: Նոր կառավարութիւն հիմնելու առիթով դէպի բօլգարական ժողովուրդը ուղղված շրջաբերականում Կարավէլօվ ասում է, թէ ի նկատի առնելով վերջին անցքերը, որոնք երկիրը անյայտութեան վըտանգաւոր դրութեան մէջ են դրել և հայրենիքը անելանելի դրութիւնից դուրս բերելու համար, ինքն, Կարավէլօվ, յուսալով բօլգարական ժողովրդի աջակցութեան վրա, ամրացնում է կառավարչութիւնը, հիմնելով վերոյիշեալ անդամներից կազմված կառավարութիւն իր նախագահութեամբ: Այստեղ կատարեալ հանգստութիւն է տիրում: Գաւառներից ստացված տեղեկութիւնները առիթ են տալիս ենթադրելու, որ ժողովուրդը միաձայն կը միանայ նոր կառավարութեան հետ:

ՍՕՖԻԱ, 14 օգոստոսի: Նոր մինիստրութիւնը դիպլօմատիական գործակալներին ուղարկված շրջաբերականով խնդրում է ճանաչել յեղափոխութիւնից յետոյ կազմված բօլգարական նոր կառավարութիւնը: Գաւառներից ստացված բողոքների պատճառով բօլգարական մինիստրութիւնը հրաժարվեց: Զօրքը միանում է նոր կառավարութեան հետ:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 14 օգոստոսի: «Րէյտէրի» գործակալութեան հեռագիրը հաղորդում է, որ աչքի առաջ ունենալով Բօլգարիայում կատարված անցքերը, Թիւրքայ պատերազմական մինիստրը դադարեցրեց րէդիֆների զինաթափութիւնը, հրամանագրեց գլխաւոր հրամանատարին Մակէդօնիայում գնալ Ուսկիւբ և Հասան-փաշայի տեղ Սալօնիկի գեներալ-նահանգապետ նշանակեց Գալիփաշային: Ինչ որ վերաբերում է իսկապէս բօլգարական գործերին, Բ. Դուռը, ինչպէս լսվում է, ոչինչ վճիռ չի կայացնի, մինչև որ ստացված չեն լինի մեծ պետութիւնների պատասխանները վերջին շրջաբերականին: Օգոստոսի 12—24 Ֆիլիպօպօլից ստացված տեղեկութիւններում կրկնվում է, որ ազգաբնակութիւնը և ռումէլիական բոլոր գնդերը ողևորութեամբ իշխանի կողմը բռնեցին: Գնդապետ Մուտկուրօվ մի շրջաբերական հրատարակեց, որով հրաւիրում է ժողովրդին պաշտպանել իշխանի և Բօլգարիայի պատիւը: Հանգստութիւնը ոչ մի տեղ չէ խանգարված:

ՖՐԱՆՑԷՆՍԲԱԴ, 14 օգոստոսի: Այսօր կէսօրից յետոյ ժամանեց այստեղ իշխան Բիսմարկ, որին կայարանում դիմաւորեց մինիստր Գիրս իր ընտանիքով: Հինգ ժամին Բիսմարկ ճաշում է ռուսաց արտաքին գործերի մինիստրի մօտ: Մինիստրին այցելութեան եկան Լօնդօնի և Փարիզի ռուսաց դեսպանները:

ՖՐԱՆԿՖՈՒՐՏ, 14 օգոստոսի: Իւգընհէյմից—որտեղ ապրում է բօլգարական նախկին իշխանի հայրը—տեղեկութիւն է ստացված, որ բօլգարական իշխանը գնում է դէպի Բրէսլավ:

ԼՕՆԴՕՆ, 14 օգոստոսի: Անգլիական բանկը բարձրացրեց դիսկօնտ $2^1/_2$ մինչև $3^1/_2{}^0/_0$:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Օգոստոսի 14-ին

Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ	$23^9/_{32}$	պէնս.
— — Համբուրգի վրա —	197 $^3/_4$	պֆ.
— — Փարիզի վրա —	245	— սան.
Ոսկի — արժէ — —	8 ր.	49 կ.
Մաքսային կուպօններ — . . .	8 ›	48 ›
Արծաթ — — — . . .	1 ›	26 ›
Բօրսային դիսկօնտներ — . .	4 և	$6^0/_0$ ›
Պետակ. բանկ. $5^0/_0$ տոմս 1-ին շրջանի	100 ›	75 կ.
— — — — 2-րդ —	100 ›	— ›
— — — — 3-րդ —	— ›	— ›
— — — — 4-րդ —	99 ›	75 ›
— — — — 5-րդ —	100 ›	— ›
Արևելեան $5^0/_0$ փոխառութ. 1-ին շրջ.	99 ›	75 ›
— — 2-րդ —	99 ›	75 ›
— — 3-րդ —	99 ›	75 ›
Ներքին $5^0/_0$ առաջին փոխառութ.	234 ›	50 ›
— երկրորդ —	226 ›	— ›
$5^1/_2{}^0/_0$ րէնտա	104 ›	25 ›
Ոսկեայ րէնտա	185 ›	— ›
Նոր կօնսօլիդած փոխառութիւն . .	158 ›	— ›
$5^0/_0$ գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդ. ընկ.	158 ›	— ›
$5^1/_2{}^0/_0$ գրաւական թղթեր Խերսօնի կալուած. բանկի.	96 ›	87 ›
$6^0/_0$ գրաւակ. թղ. Խարկօվի կալ. բան.	102 ›	— ›
— — Պօլտավայի— —	101 ›	50 ›
— — Պետ.Տօլսկ. — —	101 ›	37 ›
— — Կիեվի — —	102 ›	12 ›
— — Մօսկվայի — —	102 ›	— ›
— — Բեսարաբ. Տավր.—	101 ›	— ›
— — Նիժ. Սամար. —	101 ›	37 ›
— — Վիլնայի —	100 ›	75 ›
— — Թիֆլիսի—27 և 43 տ.	96 ›	50 ›
— —Քութայիսի-18 և 43 տ.	96 ›	50 ›
Վօլժսկօ-Կամսկի բանկի ակցիաները	535 ›	— ›
Ռուսաց երկաթուղիների գլխաւ. ընկ.	257 ›	50 ›
Րիբինսկ-Վօլօգօվի ընկ.	97 ›	— ›
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օբլիգացիաներ.	94 ›	12 ›
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ .	95 ›	25 ›
Օդէսայի — — .	93 ›	75 ›
Նոր երկաթուղային րէնտա . . .	99 ›	37 ›
Թիֆլիսի քաղաք. կրեդ. ընկ. օբլ. .	86 ›	25 ›

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը թոյլ է:

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

ԱՍՏՐԱԽԱՆ. Մ. Ր. Ուղարկեցինք ձեր պահանջած «Экон. пол. турецк. армя.» բրօշիւրը:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼԱՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

առաջարկում է ագէնտներին հաստատ և շահաւէտ ձեռնարկութիւնը: Վստահելի անձնաւորութիւններ, որոնք պատրաստ կը լինեն ընդունել այդ պարապմունքը, թող բարեհաճեն դիմել Վարշավա, „Րայխման և Ֆրէնդլէր" յայտարարութիւնների գրասենեակին, E տառով, հետևեալ հասցէով. въ контору объявленій „Райхманъ и Френдлеръ" въ Варшаву (Сенаторская 26). 1—1

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

և վաճառվում է բոլոր գրավաճառանոցներում

ԵՐԵՔ ՔԱՋԵՐ

կօմեդիա մէկ արարուածով փոխադրութիւն և հրատարակութիւն

ԲԱՐՍԵՂ ՔԱՄԱԼԵԱՆԻ

Գինն է 20 կօպ. 3—7

ԹԻՖԼԻՍԻ ՋՐԲԵՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՆՇԱՆԱԿՎԱԾ ՏԱԿՍԱ

օգոստոսի 5-ից մինչև նոր փոփոխութիւն

Պօլիցիական առաջին մասում			
Մինչև Սապեօրնի փողոցը . .	$\frac{3}{4}$	կոպ.	վեդրոն
— Գրիբոեդովսկի փողոցը.	1	—	—
— Լաբօրատօրնի — .	$1\frac{1}{2}$	—	—
Աւելի բարձր.	2	—	—
Երկրորդ մասում			
— Գրիբոեդովսկի փողոցը.	1	—	—
— Լաբօրատօրնի — .	$1\frac{1}{2}$	—	—
Աւելի բարձր	2	—	—
Երրորդ մասում			
— Մուխրանսկի փողոց .	$\frac{3}{4}$	—	—
— Գօլովինսկի պրօսպէկտ.	1	—	—
Չորրորդ մասում			
— Քաղաքային տուն . .	$\frac{3}{4}$	—	—
— Սադովօի փողոց . . .	1	—	—
— Կօջօրսկի — . . .	$1\frac{1}{2}$	—	—
— Աւելի բարձր.	2	—	—
Հինգերորդ մասում			
— Մեչիդսկի փողոց. . .	$\frac{3}{4}$	—	—
— 2-դ Կրեպօստնոյ փողոց.	1	—	—
Վեցերորդ մասում			
Ներքին Հաւլաբարեան կամուրջից մինչև Վօրօնցովեան փ.	$\frac{3}{4}$	—	—
Մինչև Ստարօկրէպօստնի փ.	1	—	—
Ստարօկրէպօստնօի փողոցից աւելի հեռու.	$1\frac{1}{2}$	—	—
Եօթներորդ մասում			
Մինչև Կախեթինսկի փողոցը .	$\frac{3}{4}$	—	—
— Պօկրօվսկի զօրանոց, Բօզովայի հրապարակը և Պետրօ-Պավլօվսկի փողոցը. . .	1	—	—
Աւելի հեռու.	$1\frac{1}{2}$	—	—
Ութերորդ մասում			
Մինչև Պեսօչնայի և Նիկօլաեվսկի փողոց	$\frac{3}{4}$	—	—
Աւելի հեռու.	1	—	—
Իններորդ մասում			
Մինչև Ելիզավետինսկայա փող.	$\frac{3}{4}$	—	—
— Աւչալսկի —	1	—	—
Աւչալսկից աւելի հեռու . . .	$1\frac{1}{2}$	—	—
Տասներորդ մասում			
Մինչև Ելիզավետինսկայա փող.	$\frac{3}{4}$	—	—
— Աւչալսկի —	1	—	—
Աւելի հեռու.	$1\frac{1}{2}$	—	—

Նկատողութիւններ. 1) Ամեն ջրբեր պարտաւոր է ունենալ իր մօտ տակսա. 2) Դոյլը (վեդրօն) դրոշմած պիտի լինի Ուպրավայի կողմից. 3) Ջրկիրները պարտաւոր են վերոյիշեալ տակսային համեմատ, առանց աւելորդ վճար ստանալու, ջուր տալ տան մինչև երկրորդ յարկը, իսկ մինչև երրորդ յարկը և աւելի բարձր ջուր հասցնելու համար պայմանաւորվելը կախված է ջուր ստացողի կամքից, և 4) որոնք չեն կատարել վերոյիշեալ կարգադրութիւնը, կը պատժվեն հաշտարար դատաւորների ձեռքով պատժական օրէնսդրութեան 29-րդ յօդ. համեմատ: 1—1

Հոգևոր իշխանութեան կարգադրութեամբ՝ Մողնու եկեղեցու սբ. Գայիանեան Հայ օրիորդաց ուսումնարանը ԲԱՑՈՒԵԼՈՒ է առաջիկայ սեպտեմբերից. աշակերտուհիների ընդունելութիւնը և քննութիւնը կը սկսուի ներկայ օգոստոսի 19-ից. Գլխաւոր կառավարիչ՝ Յարութիւն աւագ քահանայ Սուգմանաճեանց: 2—3

COMPAGNIE DES MESSAGERIES MARITIMES

PAQUEBOTS-POSTE FRANÇAIS.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ:

Հինգշաբթի, 21-ին օգոստոսի, ԲԱԹՈՒՄԻՑ դուրս կը գնայ շոգենաւ ՏԻԳՐ (TIGRE) նաւապետ ԲՕՆԵՖՕԱ (BONNEFOY) մտնելով Կ. Պօլիս և Զմիւռնիա և յարակցելով (Եաֆա,) Պօրտ-Սէյիդ և Ալէքսանդրիա գնացող ընկերութեան շոգենաւերի հետ:

Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ԲԱԹՈՒՄ և ԲԱԳՈՒ պ. պ. ԲՈՒՐԿՀԱՐԴԻՆ և ԸՆԿ. իսկ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԳԷՈՐԳ ՀԵՋՈՒԲԵԱՆ ՀԵՋՈՒԲԵԱՆՑԻՆ: 1—3

ԵՂԲԱՐՑ ԾՈՎԵԱՆՈՎՆԵՐԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

(Սիօնի փողոց, Անանովի քարավանսարայ).

Ճիշդ Պետերբուրգի կուրսով վաճառում է II-րդ փոխառութեան խաղատոմսեր միայն մինչև Սեպտեմբերի 1-ը: Ապահովացնում է խաղատոմսերը 50 կոպ. հատը. 10 տոմսից աւելին—45 կոպ. հատը, 20 տոմսից աւելին—40 կոպ. հատը: Օտարաքաղաքացիների պատուէրները կատարվում են ամենայն ճշդութեամբ: 2—8 (եր. շ.)

ԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԻ

ՊԱՐՖԻՒՄԸՐԻ

ԲՐՕԿԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

ֆաբրիկայից

Որ արժանացրած է եղել բազմաթիւ մեդալների համաշխարհային ցուցահանդեսներում, կարելի է ստանալ բոլոր ամենալաւ մագազիններում

ՌՈՒՍԱՑ ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ 3—12 (շ)

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ:

Աւանդելի առարկայք սոքա են՝ 1) Առևտրական տնտեսութիւն, 2) Առևտրական թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուաբանութիւն համարիչի վրա, 5) Առևտրական թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանօնադրութիւն, և 7) Գեղագրութիւն:

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից: Ընդունելութիւնները օգոստոսի 25-ից, ամենայն օր, երեկոյեան 5-ից, մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում՝ Սոլոլակում, Լաբօրատօրնայեա փողոցի վերայ, Յովհաննէս Ղորղանեանի տանը, № 11: Ծրագիրը ու կանոնները կարելի է ստանալ ՋՐԻԱՊԷՍ եղբ. Ծովիանովների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են կուրսերի հիմնողին՝— въ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу. 8—15

Մի երիտասարդ, որ աւարտել է Ներսիսեան դպրոցը, ցանկանում է ուսուցչի պաշտօն վարել գիւղերի կամ քաղաքների հայոց եկեղեցական-ծխական դպրոցներում: Պայմանների մասին դիմել պ. Մալումեանցին „Մշակի" խմբագրատանը: 3—3

ԿՕՖԷ ՄՕԿԿՕ

Ս. ՍԻՌԻ և ԸՆԿ.

(Ц. 4907) 23—50 (շ)

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի Ա Ռ Ե Ւ Տ Ր Ա Կ Ա Ն Բ Ա Ն Կ Ա Յ Ի

ց1-ն Օգոստոսի 1886

Պ Ա Հ Ա Ն Ջ Ք	Թիֆլիսում	Բագուայ բաժն.	Ընդամենը
1. Դրամարկղ (առձեռն թղթադրամ).......	48,254—08	22,244—76	70,498—84
2. Ընթացիկ հաշիւ Պետական Բանկ. բաժնում.	689,824—62	190,000 —	879,824—62
3. Զեղչումն (Disconto) մուրհակաց երկու ստորագրութեամբ...........	1,552,445—23	422,295—48	1,974,740—71
4. Զեղչումն տոկոսաբեր թղթերի, կտրօնների և այլն...........	9,594—62	— —	9,594—62
5. փոխատուութիւն գրաւականով՝			
ա) Պետութիւնից ապահ. տոկոսաբ. թղթերի.	985,307—11	45,475 —	1,030,782—11
բ) › ոչ ապահ. › ›	119,619 —	250 —	119,869 —
գ) ապրանքների	14,840 —	— —	14,840 —
6. Բանկայի պատկանեալ տոկոսաբեր թղթեր	254,498—91	12,835—27	267,334—18
7. Ոսկի և արտասահմանի փոխանակագրեր..	5,890—12	17 62	5,907—74
8. Թղթակիցներ՝			
ա) Նոցա հաշիւ (Loro)...........	2,411,867—72	— —	2,411,867—72
բ) Բանկայի հաշիւ (Nostro)...........	2,044,543—90	— —	2,044,543—90
9. Բաժնի հաշիւը կենտրօնական վարչութեան հետ...........	1,123,635—60	— —	1,123,635—60
կենտրօնական վարչութեան հաշիւը բաժնի հետ...........	— —	753,687—88	753,687—88
10. Բողոքուած մուրհակներ *)...........	446,122—42	— —	446,122—42
11. Պայմանաժամը անցուցուած փոխատուութիւններ...........	16,330 —	— —	16,330 —
12. Ընթացիկ ծախսեր...........	25,656—90	6,739—68	32,396—58
13. Կահկարասիք և սկզբնական ծախսեր.....	4,074—98	3,305—22	7,380—20
14. Ցետ ստացուելիք ծախսեր...........	13,892—68	302—80	14,195—48
Բ. Ա.	9,766,397—89	1,457,153—71	11,223,551—60

Պ Ա Ր Տ Ք	Թիֆլիսում	Բագուայ բաժն.	Ընդամենը
1. Հիմնական դրամագլուխ...........	1,000,000 —	— —	1,000,000 —
2. Պահեստի դրամագլուխ...........	145,031—46	— —	145,031—46
3. Արդիւնք 1885 թ. ի պահեստ...........	131,233—08	— —	131,233—08
4. Դրամական աւանդներ՝			
ա) Պայմանաժամով...........	1,616,832 —	23,740 —	1,640,572 —
բ) ց'Պահանջ...........	341,541 —	9,550 —	351,091 —
գ) Ընթացիկ հաշուով հասարակ.......	1,026,187—58	174,479—09	1,200,666—67
› › պայմանաւոր....	— —	77,397—31	77,397—31
5. Թղթակիցներ՝			
ա) Նոցա հաշիւը (Loro)...........	2,198,626—63	— —	2,198,626—63
բ) Բանկայի հաշիւը (Nostro)...........	2,320,280—82	— —	2,320,280—82
6. Բաժնի հաշիւը կենտրօնական վարչութեան հետ...........	— —	1,150,869—60	1,150,867—60
կենտրօնական վարչութեան հաշիւը բաժնի հետ...........	755,687—88	— —	755,687—88
7. Բանկայի բաժնետոմսերու անվճար կտրօնների բաշխը 1882, 1883 և 1884 թ.	575—60	— —	575—60
8. Չը վճարուած տոկոսներ, աւանդներու, ընթացիկ հաշիւներու և այլ գործողութեանց...........	70,928—94	3,015—05	73,943—99
9. Ստացուած տոկոսներ և յանձնարարականներ...........	97,203—11	17,702—82	114,905—93
10. փոխանցիկ գումարներ...........	62,269—79	401—84	62,671—63
Բ. Ա.	9,766,397—89	1,457,153—71	11,223,551—60

*) Բողոքուած մուրհակներից վնասները, որոնք կարող են տեղի ունենալ, ծածկելու համար յատկացրած է առանձին գումար........................ 131,233—08

Дозволено цензурою, Тифлисъ 15 Августа 1886 г. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовская у. д. каз.